

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

A TÖBBSÉGÉBEN MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSTERÜLETEK FÖLDRAJZA

A Kárpát-medencei magyar tömbös településterületek társadalmi-
gazdasági helyzetének elemzése

6. fejezet: Az egyes tömbök leírása

Beregi tömb

Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Budapest, 2024

Jelen dokumentum A TÖBBSÉGÉBEN MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSTERÜLETEK
FÖLDRAJZA – A Kárpát-medencei magyar tömbös településterületek társadalmi-
gazdasági helyzetének elemzése
című kutatás eredményeit összefoglaló jelentés 6. fejezetének része

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Felelős kiadó: Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke

Minden jog fenntartva ©
A kutatásban közreműködő személyek ©

Kutatásvezető: Péti Márton

Szerkesztette: Péti Márton, Borbély Mátyás, Szász Jenő

Írta: Péti Márton, Borbély Mátyás, Mozga Gábor, Szász Jenő

A 6. fejezet elkészítésében közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Nagy Szabolcs,
Megyesi Zoltán, Mozga Gábor, Szabó Balázs

Szöveggondozásban közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Mozga Gábor,
Borbándi Erik, Gáspár Milán

Ábrászerkesztésben közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Lovász Gergely,
Szabó Balázs

Táblázatszerkesztésben közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Lovász Gergely

ISBN 978-615-5639-53-1

Tartalom

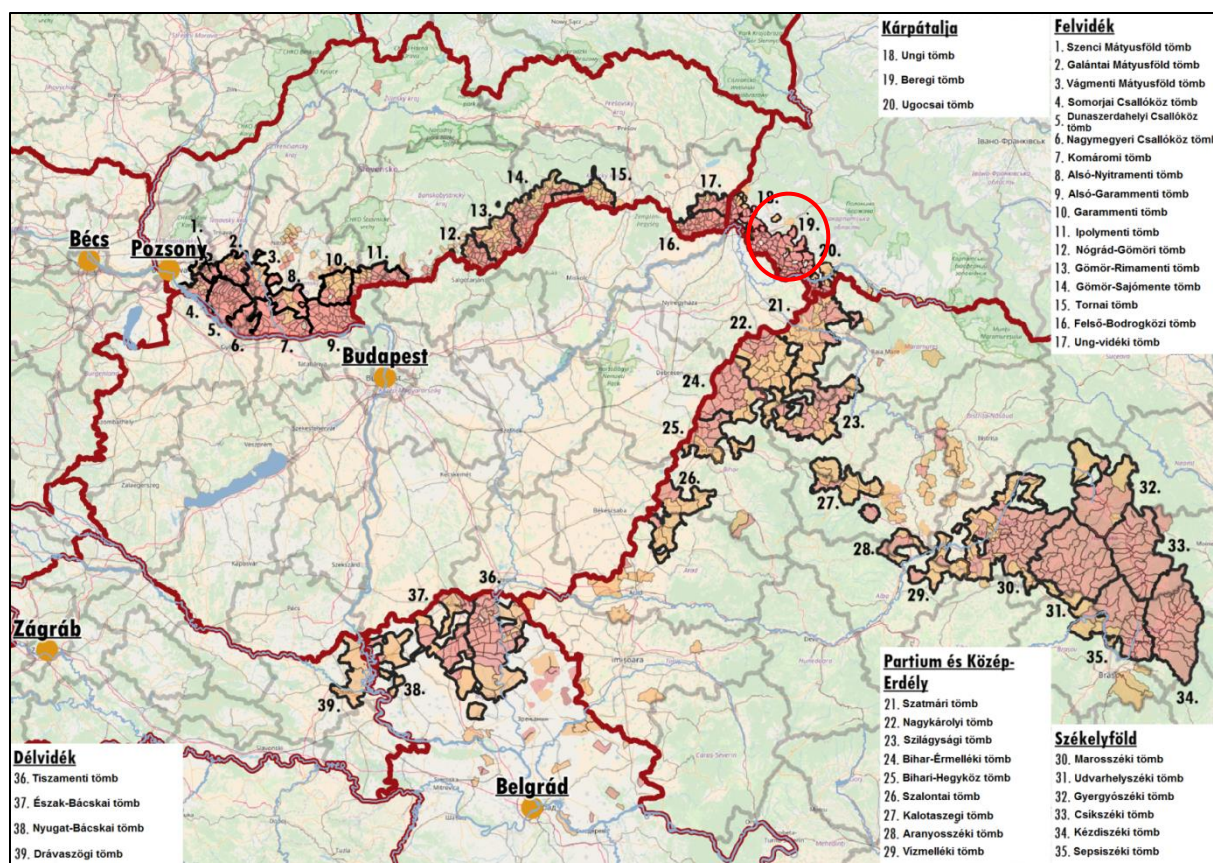
1. A térség főbb jellemzői	4
1.1 Elhelyezkedés	4
1.2 A térség települései.....	5
2. A térség társadalmi-gazdasági alapmutatói	8
2.1 Demográfia	8
2.2 Oktatás	11

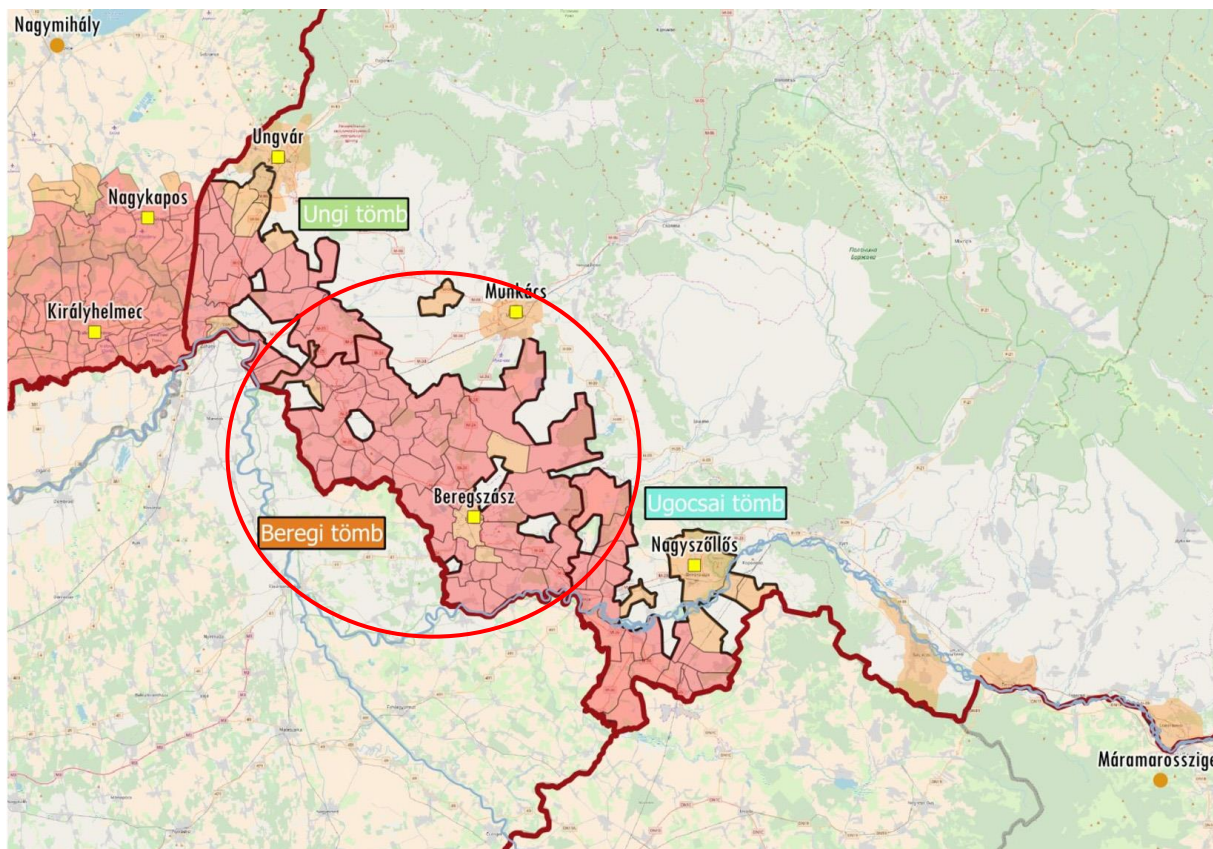
1. A térség főbb jellemzői

1.1 Elhelyezkedés

A Beregi tömb északnyugatról az Ungi tömbbel, délkeletről az Ugocsbai tömbbel alkot szerves kapcsolatot, délnyugati irányból pedig Magyarországgal határos. Északkelet felől ukránok által lakott területekkel érintkezik. A 2020-as reform előtti közigazgatási beosztás szerint a Beregi tömb a Beregi járás egészére, valamint a Munkácsi járás déli, magyarlakta településeire terjedt ki. Az új közigazgatási beosztás szerint a tömb a Beregi járás középső és északnyugati területeire, valamint a Munkácsi járás déli, magyarlakta településeire terjed ki. A terület természetföldrajzilag a Szatmár–Beregi-síksághoz tartozik, mely az Alföld északi, ártéri tájegysége, ugyanakkor a sík felszínét néhol kisebb vulkanikus eredetű dombok tagolják. A vizsgált területet délről a Tisza érinti, melynek mellékfolyói, a Latorca és a Borzsava szabdalják a tájat. A táj jelentős átalakuláson ment keresztül a 19–20. század során a folyószabályzások és lecsapolások nyomán, így megszűntek a kiterjedt áradások és a mocsarak/lápok (pl. az egykori Szernye mocsár) is szárazzá váltak.

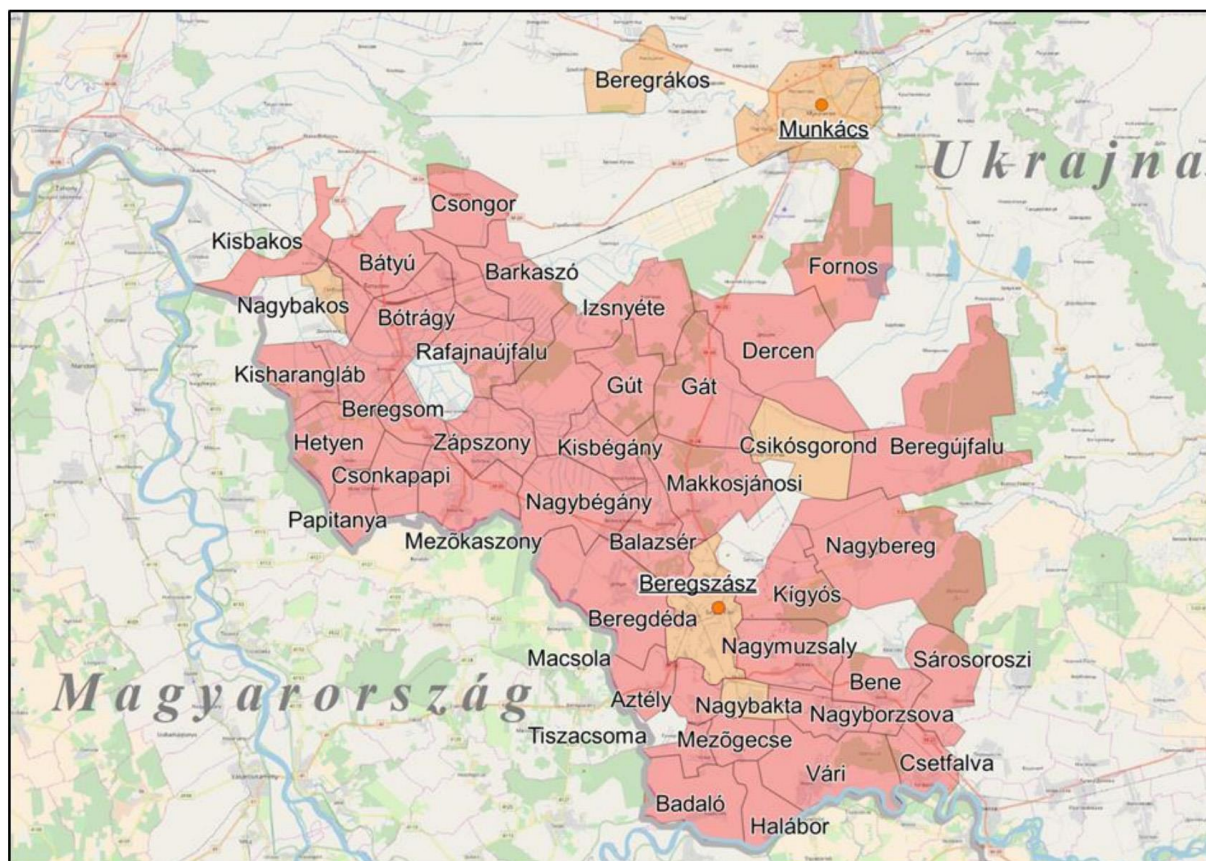
1. ábra: A tömb földrajzi elhelyezkedése a Kárpát-medencében
Az adatok forrása: A szomszédos országok statisztikai hivatalai

2. ábra: A tömb földrajzi elhelyezkedése Kárpátalján
Az adatok forrása: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat

1.2 A térség települései

A tömböt kétpólusúnak tekinthetjük, Beregszász és Munkács központokkal. Beregszász a Beregi járás központjaként a tömb középső területén fekszik, ugyanakkor 26 000 fő körüli lakosságával inkább kisvárosnak számít Ukrajnában, így a közeli, és jóval nagyobb (81 000 fő) Munkács is fontos szerepet tölt be a tömb életében. A kétezres évek elejére Munkácson 10% alá csökkent a magyarok aránya, Beregszász pedig vegyes népességűvé vált. Hasonló dinamika érvényesült a tömb más, kisebb településein is, bár az ezredfordulón szép számmal voltak még olyan helységek, ahol a magyarok aránya meghaladta a 80-90%-ot. Összesen 34 olyan település található a tömb területén, ahol a magyar lakosság aránya meghaladja az 50%-ot. A beregi tömbben a gazdasági élet sokrétű, a falvakban a néhány kivétellel a mezőgazdaság, a városokban pedig az ipar és a szolgáltatások is meghatározó szerepűek. A sertés- és baromfitartás mellett a szántóföldi kultúrák termesztése jellemző, mindemellett pedig a gyümölcs és szőlőtermesztés emelhető ki. Kárpátalján a faipar is hagyományos ágazatnak számít, mely Munkácson és Beregszászon is egyaránt meghatározó szerepet játszik. Fontos kiemelni a ruhaipart is, különösen Beregszász esetében, ahol olasz tőkebefektetés nyomán jelentős fejlődés ment keresztül. Mindemellett az élelmiszeripar is említést érdemlő jelentőségű, azon belül a konzervgyártás, valamint az ásványvíz-, üdítőital- és borpalackozás.

3. ábra: A tömb településeinek földrajzi elhelyezkedése

Piros: 50% feletti, narancssárga: 10% és 50% közötti magyarságaránnyal rendelkező települések

Az adatok forrása: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat

A kárpátaljai magyarság kulturális központjának manapság alapvetően Beregszászt tekinthetjük, elsősorban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolának köszönhetően, ahol kizárólag magyar nyelven folyik az oktatás. Továbbá itt működik az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház is, valamint számos olyan szervezet, mely a kárpátaljai magyarok érdekét képviseli. Beregben nem egy helyen maradtak fenn középkori eredetű templomok, például Mezőváriban, Csetfalván és Benén. Fontos megemlíteni a turizmus alapját képező fürdőhelyeket is, így a beregszászi és mezőkaszonyi termálfürdőket, illetve a beregdéai bányatónál kialakított strandot.

Beregi tömb				
Magyar név	Ukrán név	Teljes népesség száma (fő)	Magyar népesség száma (fő)	Magyar népesség aránya (%)
Központi település				
Beregszász	Berehovo	26 050	12 779	49,06
Magyar többségű települések				
Hetyen	Heten	761	749	98,42
Badaló	Badalovo	1 714	1 682	98,13
Halábor	Halabor	752	738	98,14
Csonkapapi	Popovo	929	909	97,85
Dercen	Dercen	2 793	2 727	97,64
Papitanya	Male Popovo	210	204	97,14
Fornos	Fornos	1 455	1 412	97,04
Csetfalva	Csetfalva	755	731	96,82
Rafajnaújfalu	Rafajново	974	936	96,10
Gút	Hut	1 353	1 295	95,71
Beregsom	Som	1 091	1 040	95,33
Sárosoroszi	Oroszijevo	895	852	95,20
Nagyborzsova	Borzsova	1 502	1 426	94,94
Csongor	Csomonin	2 265	2 116	93,42
Zápszony	Zapszony	1 799	1 657	92,11
Balazsér	Balazser	816	737	90,32
Bene	Bene	1 409	1 270	90,13
Mezőkaszony	Koszony	2 338	2 087	89,26
Mezőgecse	Hecsa	1 030	913	88,64
Tiszacsoma	Csoma	916	807	88,10
Nagybégány	Velika Bijhany	1 893	1 657	87,53
Kígyós	Kigyos	895	781	87,26
Asztély	Asztej	677	590	87,15
Szernye	Szerne	1 979	1 690	85,40
Nagymuzsaly	Muzsijevo	2 081	1 714	82,36
Gát	Haty	3 122	2 561	82,03
Makkosjánosi	Janosi	2 030	1 657	81,63
Vári	Vari	3 147	2 552	81,09
Macsoła	Mocsola	675	545	80,74
Beregdéda	Dijda	2 013	1 607	79,83
Kisharangláb	Horonhlab	797	632	79,30
Nagybereg	Veliki Berehi	2 540	2 004	78,90
Kisbégány	Mala Bijhany	1 300	1 003	77,15
Beregújfalu	Berehujfalu	1 926	1 407	73,05
Bótrágy	Batragy	1 846	1 304	70,64
Barkaszó	Barkaszovo	2 236	1 452	64,94
Izsnýete	Zsnyatino	2 243	1 435	63,98
Bátyu	Batyovo	3 023	1 894	62,65
Kisbakos	Bakos	988	496	50,20
Jelentős (10-50%) magyar lakosságárányú települések				
Beregrákos	Rakosino	3 280	1 493	45,52
Nagybakos	Szvoboda	854	284	33,26
Nagybakta	Velika Bakta	1 047	326	31,14
Csikósgorond	Csikos-Horonda	80	22	27,50
Összesen		92 479	66 173	71,55

1. táblázat: A tömb településeinek főbb jellemzői

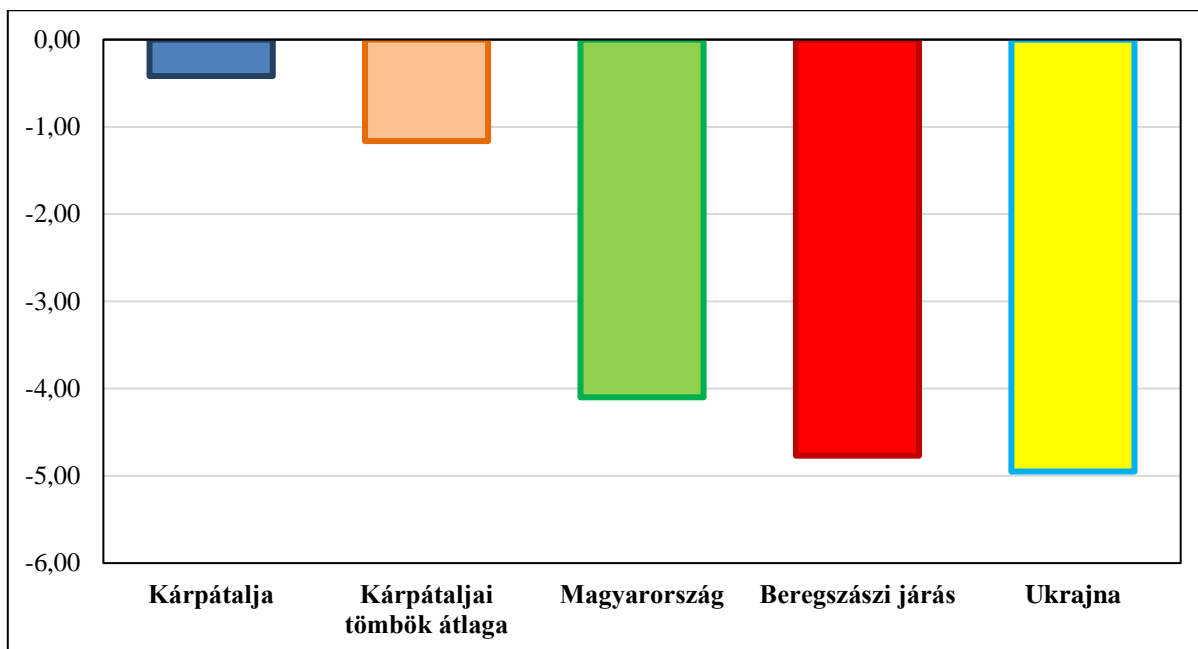
Az adatok forrása: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat

2. A térség társadalmi-gazdasági alapmutatói

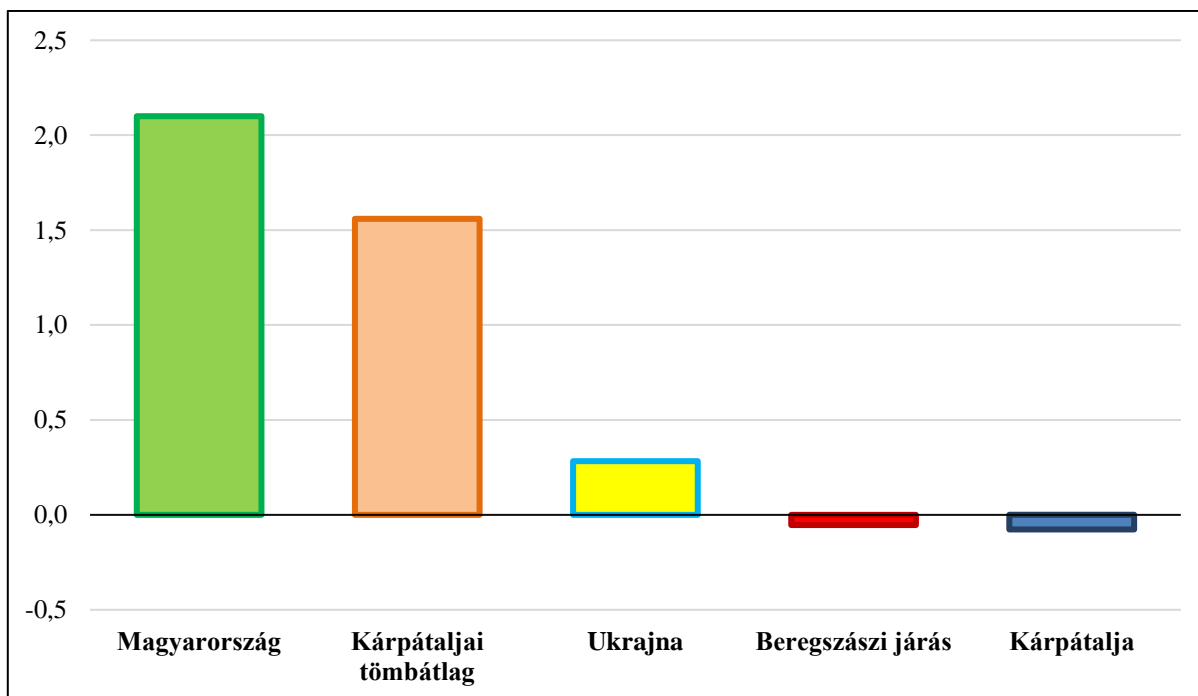
2.1 Demográfia

Népesség, népmozgalom

4. ábra: A népesség természetes szaporodása 2017-ben (‰)

Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

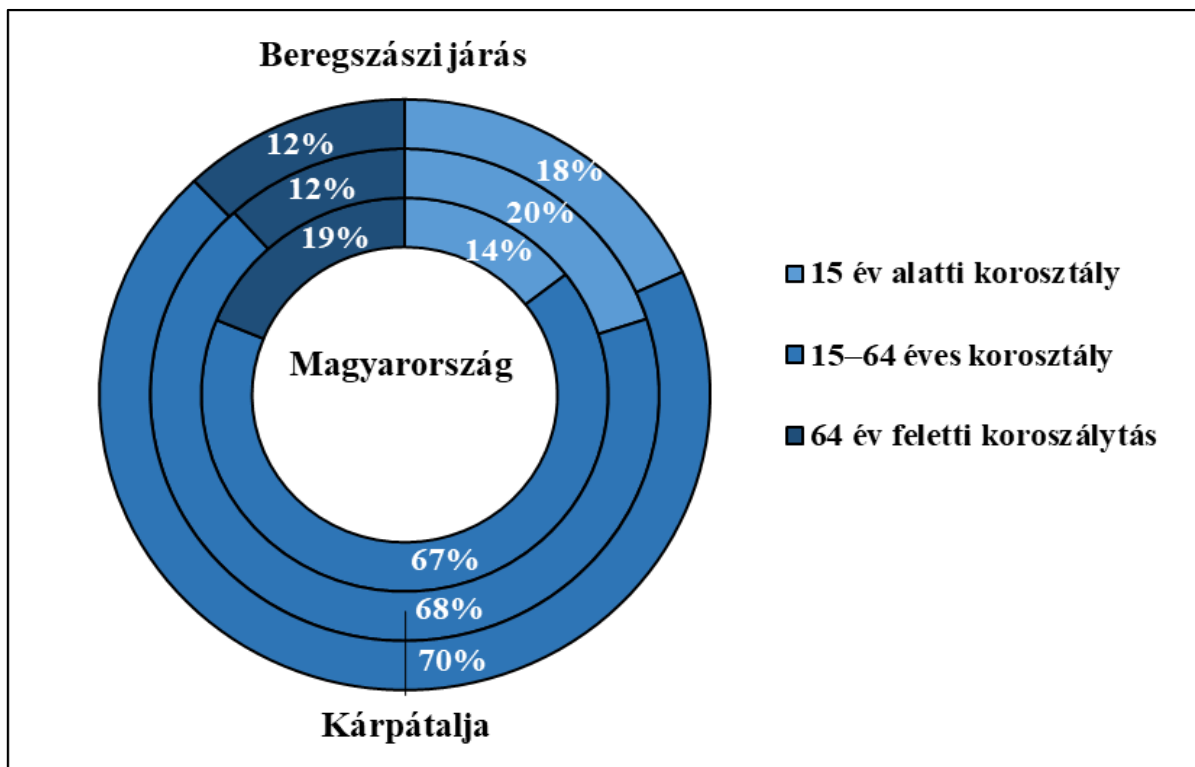

5. ábra: A népesség vándorlási arányszáma 2017-ben (‰)

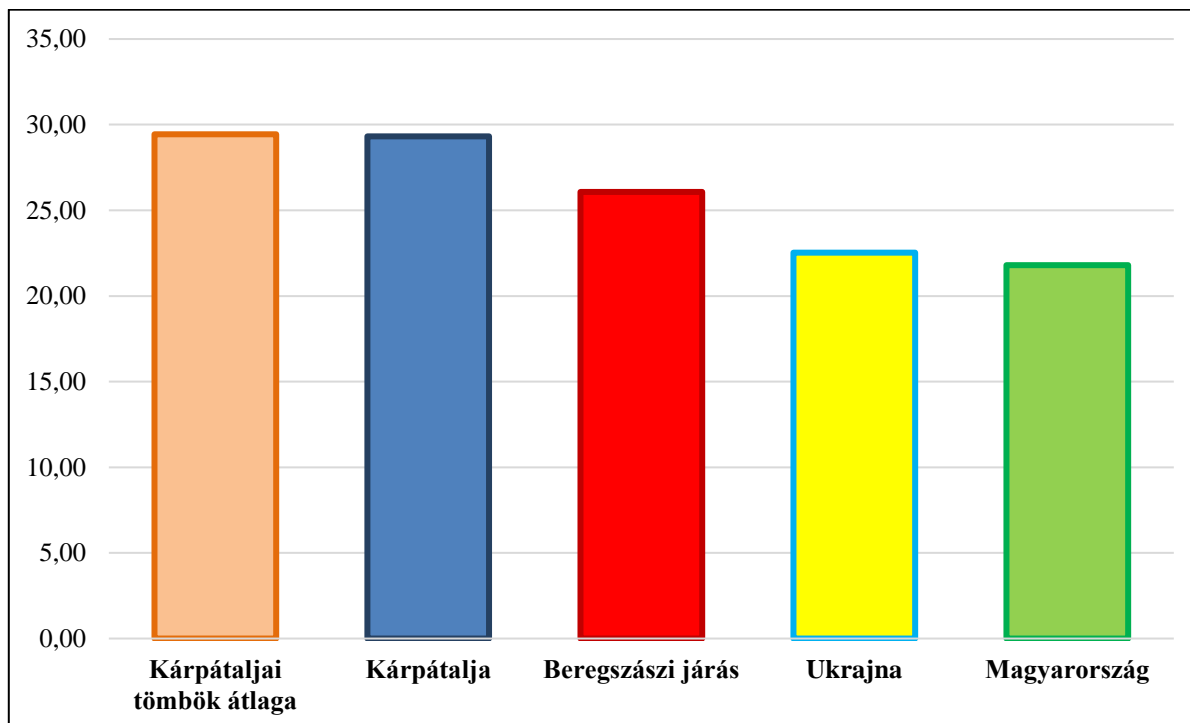
Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

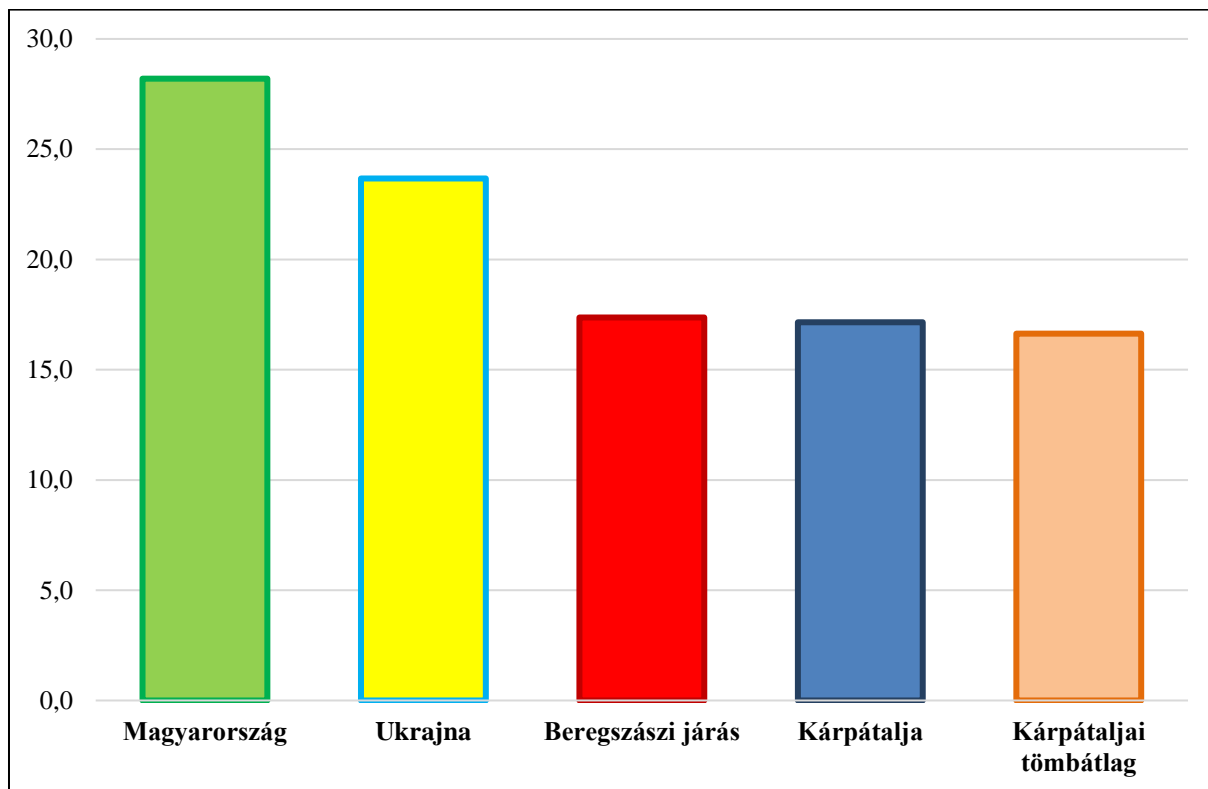
Korszerkezet

6. ábra: A Beregszászi járás népességének korszerkezete 2017-ben (%)
Az adatok forrása: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

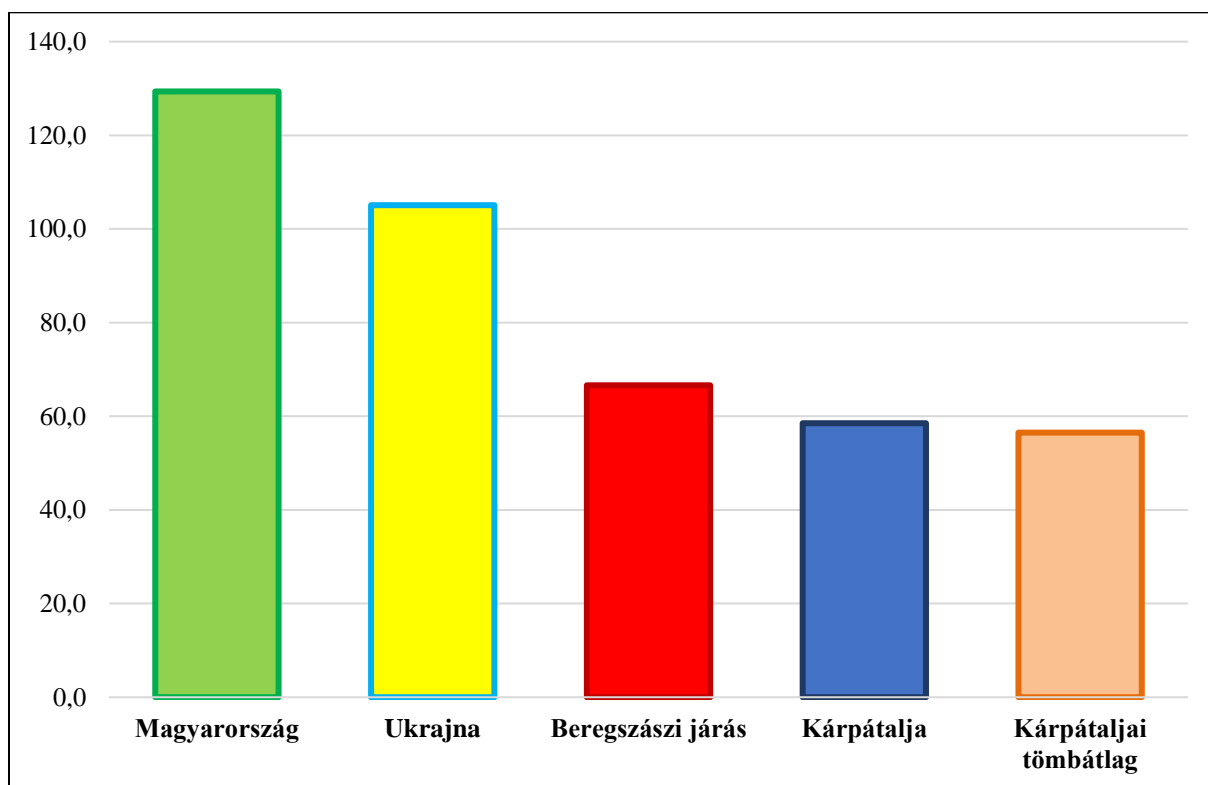

7. ábra: A gyermekkorú népesség eltartottsági rátája 2017-ben (%)
Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

8. ábra: Az időskorú népesség eltartottsági rátája 2017-ben (%)

Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

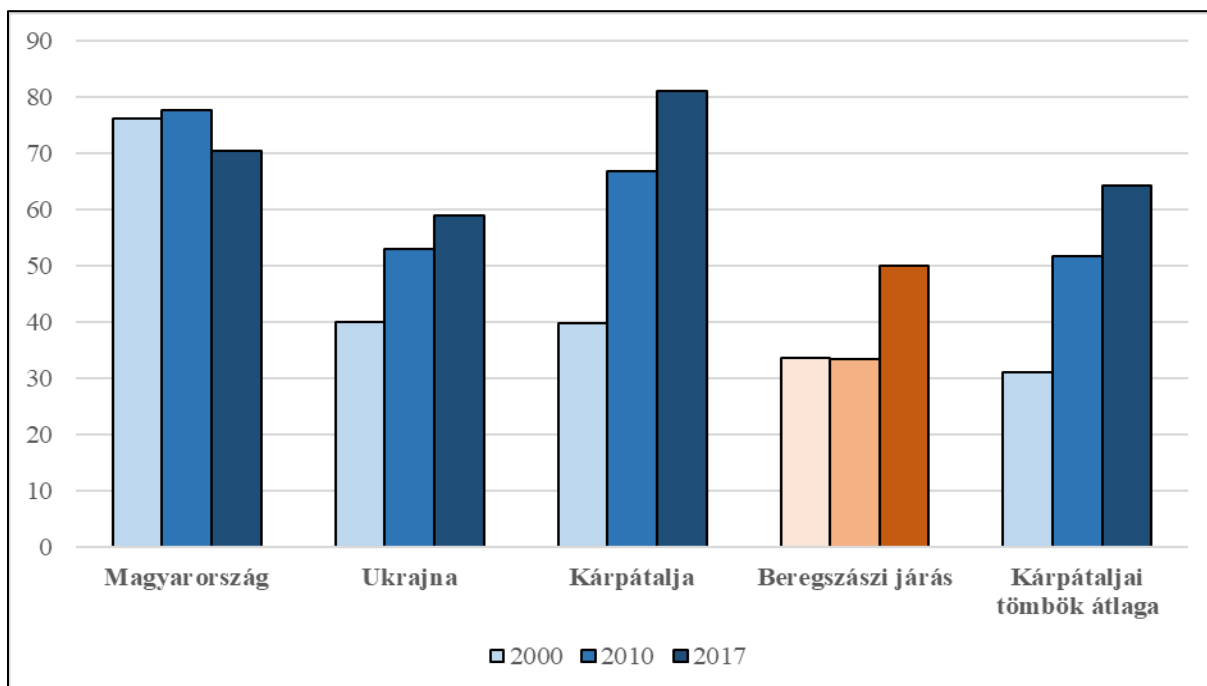
9. ábra: Az öregedési index 2017-ben (%)

Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

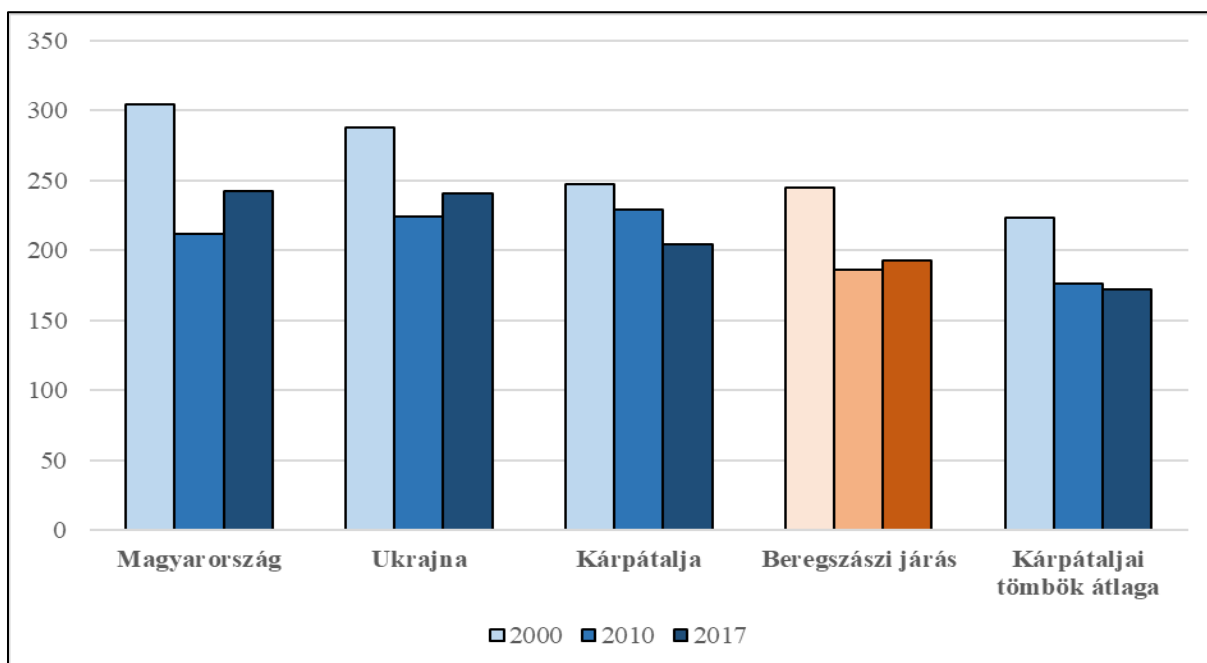
2.2 Oktatás

Óvodák

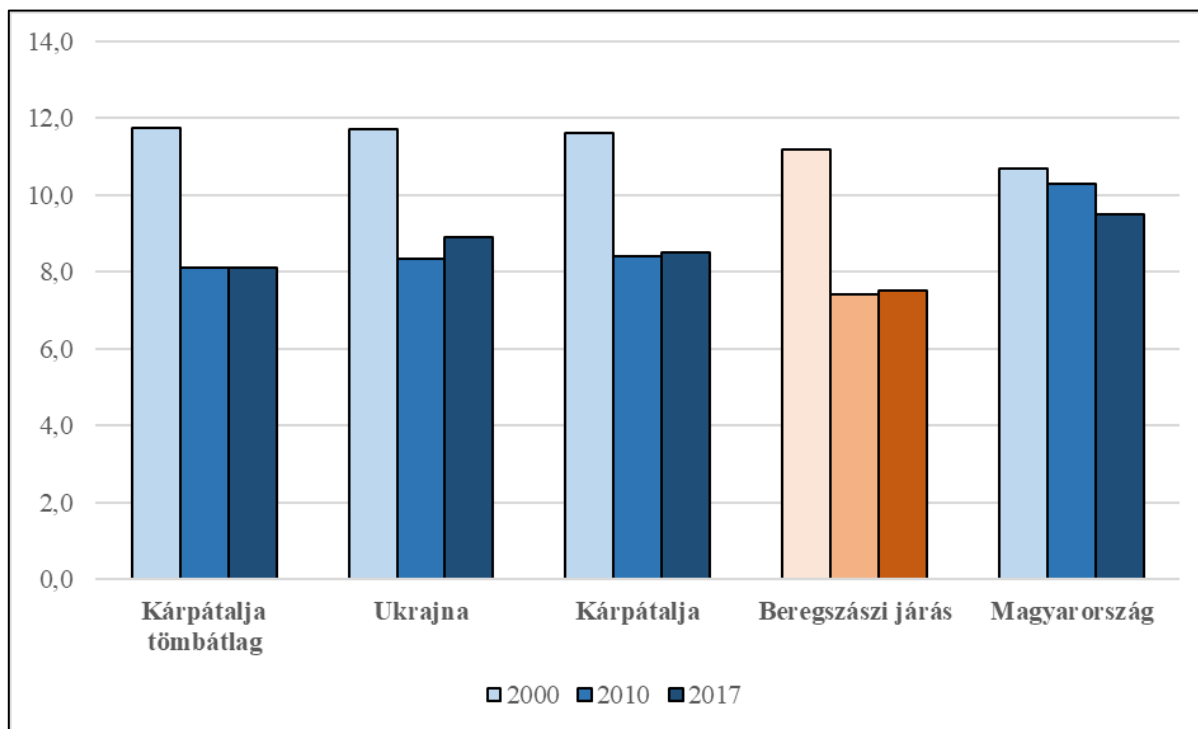

10. ábra: Az egy óvodára jutó óvodások száma (fő) (2000, 2010, 2017)
Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

Közoktatás

11. ábra: Az egy közoktatási intézményre jutó diákok száma (fő) (2000, 2010, 2017)
Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal

12. ábra: Az egy tanárra jutó diákok száma (fő) (2000, 2010, 2017)

Az adatok forrásai: Ukrajna Állami Statisztikai Szolgálat, Központi Statisztikai Hivatal